

125 jaar Rerum Novarum

Wie kon ooit vermoeden dat 125 jaar na het verschijnen van deze merkwaardige encycliek van Paus Leo XIII de inhoud er van op vandaag nog zo brandend actueel zou zijn:

... ik heb de toen geldende terminologie wat aangepast ...

De wereldbrief was gewijd aan 'de situatie van de werknemers' en formuleerde in de vorm van een aantal uitgangspunten de sociale leer van de Kerk.

Uitgangspunten waren

- een rechtvaardig loon,
- het recht op eigendom,
- de erkenning van het middenveld en
- het natuurlijke recht op vereniging (*het principe van samenwerking en dialoog in plaats van klassenstrijd als fundamenteel middel voor sociale verandering*),
- solidariteit met de zwakkeren of een (impliciete) optie voor de armen.

En nu komt een belangrijke zin: *deze uitgangspunten waren ook de bevestiging van ontwikkelingen van onderuit, de bevestiging van innoverende initiatieven vanuit de basis.*

Waar staan we 125 jaar later?

Terwijl men in het Zuiden met ondersteuning van heel wat organisaties hier zoals onder meer Wereldsolidariteit en de andere partners van Beweging.net hard werkt aan de uitbouw van de sociale zekerheid, zien en ervaren wij krachten rondom ons die dit uitstekend orgaan van solidariteit onderuit willen halen. *'Er kan nog veel bespaard worden op de Sociale Zekerheid'...!*

Beseffen wij dat op vandaag bijna $\frac{3}{4}$ van de wereldbevolking geen of maar een gedeeltelijke sociale bescherming geniet.

Wat vrijwilligers, militanten en beroepskrachten van vakbonden en mutualiteiten al vele decennia lang met veel overgave hebben uitgebouwd, staat vanuit bepaalde hoeken ter discussie. Echter niet bij hun massaal aangesloten achterban. Integendeel: wat men ook beweert: op vandaag zijn er nog heel veel mensen die zich engageren in deze belangrijke sociale sectoren. Nog meer mensen kunnen getuigen dat dank zij vakbond en mutualiteit hun leven verder goed kan verlopen. De prijs om dit te organiseren bedraagt slechts 3,4 % van het totale budget van de gezondheidszorg.

Maar er heerst onrust.

Er terechte ongerustheid, ontevredenheid en wrevel groeit over nogal wat ideeën, maatregelen en vaststellingen die het leven van mensen op zijn minst bemoeilijken. Met dan veelal de reactie van wie dergelijke zaken de wereld instuurt: ik heb het zo niet bedoeld.

Want veel van die zaken treffen in de eerste plaats de werknemersgezinnen, de mensen die leven met een vervangingsinkomen omwille van ziekte, werkloosheid, ouderdom of tegenslag waarvan zij dikwijls zelf niet de oorzaak van zijn.

Het is niet meer normaal dat langs de ene kant banken en bankiers naar buiten komen met fenomenale vergoedingen en winsten al of niet geparkeerd in Panama en de rente van het spaarboekje van de gewone man het noemen niet meer waard is.

Het is niet normaal dat we straks aan de vervangende huisvesting van ouderen zal zien wie rijk of arm is.

Dat wie minder mobiel is maar zijn plan moet trekken als hij geconfronteerd wordt met een sterk verminderd openbaar vervoer.

Het is niet normaal dat zonder voorgaand overleg aan rechten van werknemers getornd wordt ook als het gaat over de duur van de arbeidsweek, het terug in vraag stellen van eerdere akkoorden zoals recent met het terug invoeren van de proefperiode.

Het is niet normaal dat men op vandaag blijkbaar meer belang hecht aan de mening van 'het' individu boven deze van groepen uit het brede middenveld. Wat dit laatste betreft zijn we de slagzin 'dat het middenveld én het verenigingsleven zo belangrijk zijn voor de samenleving' beu als we zien hoe het beleid dit vertaalt en haar organisatie van de betrokkenheid en participatie van dit middenveld.

Het is niet normaal dat het rijke Europa maar geen beleid kan uitstippelen om nauwelijks 3% van de wereldwijde vluchtelingenstroom op een menswaardige en solidaire wijze te organiseren.

Het is niet normaal dat op vandaag omwille van materiële ontbering 1/5 Belgen als arm moet beschouwd worden.

Dat op 10 jaar tijd kinderen die opgroeien in een gezin dat getroffen is door armoede stijgt van 16 naar 20%!

Wat is dan de oplossing? Waar ligt de oplossing? Wellicht eenvoudiger dan wat we vermoeden. Gewoon opnieuw leren luisteren naar elkaar en daar voldoende mogelijkheden voor scheppen. Praten met elkaar vanuit gelijkwaardigheid, ja vanuit een partnerschap. Afstappen van het eigen grote gelijk. Respect en openheid als basiswaarden voor overleg en actie.

Durven vertrekken van waarden die ons binden en vooral van het zien van kansen voor de ontwikkeling en het geluk van elkeen boven het zaaien en prediken van angst. En vooral fier zijn dat wij in de mogelijkheid zijn om in verbondenheid met elkaar een positieve taal te spreken gevolgd door een actieve aanstekelijke inzet. Rerum Novarum 'nieuw' is werken aan een warme samenleving.

Rerum Novarum 'nieuw' is onszelf terug uitvinden als krachtige middenveldorganisatie.

Met drie voorname doelstellingen die eerder al door Prof. Billiet in een opiniestuk in een krant en recent nog door Prof. Debruyne werden aangegeven:

- het middenveld, dus zeker onze beweging met alle partners, moet zorgen voor cohesie, voor mensen samen te brengen, ontmoetingskansen creëren. Mensen verbinden met elkaar.
- daarnaast moeten wij verder inzetten op dienstverlening. Van mens tot mens; met kwaliteit en vooral tijd en niet vanuit een 'marktdenken' waar alleen gedacht wordt in termen van kosten-baten – wat brengt het op?
- en tenslotte terug inzetten op onze politieke rol: vanuit het luisteren naar de basis, het meebetrekken van zoveel mogelijk mensen, opnemen van verantwoordelijkheid – de samenleving mee veranderen waar nodig. Niet ondergaan maar wel aansturen.

En daarbij mogen wij niet in de val trappen van wat we meer en meer vanuit bepaalde politieke hoek horen: 'er is geen alternatief'.

In deze gedachte meegaan is de burger en het middenveld monddood maken, is ondemocratisch.

Wij mogen samen fier zijn op datgene wat wij doen. Op onze gemeenschappelijke waardengedreven inzet. Op onze beweging en op al haar partnerorganisaties.

We moeten niet bang zijn om te vertellen waarvoor we staan.

Om het in de bewoording van 125 jaar geleden te zeggen: laat ons verder, door wat we doen en zeggen, echte propagandisten zijn van en voor de gemeenschappelijke missie van onze beweging.

Jan Vandecasteele
algemeen secretaris OKRA

Hasselt, 03.05.2016, Rerum Novarum 2016